

Ostolaskudatan avaaminen

#Digiviikko 6.6.2022

Elisa Kettunen @elisakettunen, Marja-Liisa Ylitalo @LiisaMarjis ja Sari Pentikäinen CGI Oy

Miksi kunnan pitäisi avata ostolaskudataa?

**Elisa Kettunen, kehittämispäällikkö,
Kuntaliitto**

Muistellaan menneitä

- Ensimmäinen ohje kuntien ostolaskujen avaamiseksi on tehty kuuden suurimman kaupungin toimesta 2016, Kuntaliitto jäi ohjeen omistajaksi.
- Taustalla Helsingin esimerkki 2015.
- Ohjeen julkaisun jälkeen on moni asia muuttunut: mm. GDPR-sääntely tullut voimaan, talousraportoinnin automatisointi on kehittynyt, tulorekisteri, sähköinen laskutus.

Kuntien rahankäytön avoimuus lisääntyy

Helsinki oli tiettävästi ensimmäinen kaupunki, joka julkaisi tiedot tekemistään ostoista. Helsinki julkisti viime syksynä tiedot kaupungin tekemistä ostoista vuosina 2012 ja 2013. Tietomäärä on valtava: satojatuhansia tai jopa miljoonia laskuja, joiden yhteenlaskettu määrä on yli 4,3 miljardia euroa.

TILAAJILLE

Jyri Hänninen HS

9.4.2015 2:00

Helsinki oli tiettävästi ensimmäinen kaupunki, joka julkaisi tiedot tekemistään ostoista. Helsinki julkisti viime syksynä tiedot kaupungin tekemistä ostoista vuosina 2012 ja 2013.

Tietomäärä on valtava: satojatuhansia tai jopa miljoonia laskuja, joiden yhteenlaskettu määrä on yli 4,3 miljardia euroa. Muut suuret kunnat ovat seuranneet Helsingin esimerkkiä. Vantaa ja Espoo ovat jo julkistaneet

Vantaa otti mallia Helsingistä: Tiedot kaikista laskuista julkaistiin verkossa

Kaupunki 2.2.2015 11:38

Pajunen julkisti kaikki Helsingin laskut, jotta rahankäyttöön saadaan järkeä: "Alkuun tuottaa tuskaa"

Helsingin kaupungin päätös julkistaa rahaliikenteen yksityiskohtia on saanut hallintokunnat tekemään säästöjä, kertoo Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (kok). Helsinki julkisti marraskuun alussa valtavan määrän laskutustietoja vuosilta 2012 ja 2013.

Jyri Hänninen HS

28.11.2014 11:52 | Päivitetty 28.11.2014 11:53

Helsingin kaupungin päätös julkistaa rahaliikenteen yksityiskohtia on saanut hallintokunnat tekemään säästöjä, kertoo Helsingin kaupunginjohtaja **Jussi Pajunen** (kok).

Helsinki julkisti marraskuun alussa valtavan määrän laskutustietoja vuosilta 2012 ja 2013.

Pajusen mukaan rahaliikenteen avaaminen on näkynyt tietynlaisena ryhtiliikkeenä hallinnon alojen rahankäytössä.

Ostolaskudatan avaamisen taustalla ei ole pakko, vaan arvoja ja odotuksia

Arvoja

- Demokratia – läpinäkyvyys veronmaksajien rahojen käyttöön. Kuka tahansa voi seurata ja kyseenalaistaa rahojen käyttöä.
- Säästäväisyys ja vastuullisuus: näkyvyys rahojen käyttöön ohjaa vastuulliseen rahan käyttöön hallinnossa.

Hyötyjä tai odotuksia

- Ostolaskudatan avaaminen luo näkyvän paitsi ulkopuolisille, myös kunnalle itselleen.
- Usein todetaan, että pelkkä datan avaaminen ei riitä. Halutaan myös visualisointia ja datan selittämistä.
- Tästä hyötyy esim. kunnan omat luottamushenkilöt.
- Käyttäjiä voivat olla myös yritykset (elinvoimanäkökulma), oppilaitokset (datan hyödyntäminen kouluissa), journalismi jne.

Miksi ostolaskudata pitäisi avata avoindata.fi portaaliin?

Haulla "ostolasku" löytyi 32 tietoaaineistoa

Lajittelu: Luomispäivän mukaan laskevasti

Lempäälän kunnan ostolaskut 2021

Aineisto sisältää Lempäälän kunnan palvelujen, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot, sekä avustukset ja muihin toimintakuluihin kuuluvat Y-tunnukselliset ostot.

Aineistosta ilmenee mm. ostolaskun ajankohta-,...

Kunnat

XLSX

Kemijärven kaupungin ostolaskut 1.1.-31.3.22

Kemijärven kaupungin ostolaskut 1.1.-31.3.22

Kunnat

XLSX

- Avoindata.fi on DVV:n ylläpitämä maksuton palvelu, jonne julkisen hallinnon toimijat voivat julkaista dataa.
- Se on ”yksi luukku” avoimeen dataan Suomessa.
- Helpottaa datan hyödyntäjää löytämään dataa.
- Palvelusta löytyy myös oppaita ja ohjeita avaamistyön tueksi.
- Dataa voi avata palvelussa eri formaateissa.
- Tärkeää on avata dataa yhdenmukaisella tavalla, jolloin sen yhdistäminen ja esim. vertailu on helpompaa.

Ostolaskudatan avaamisen ohje

Kuntaliiton suositus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Ohjeen valmistelua ohjanneet periaatteet	4
2	Avattavat tiedot kuntien ostolaskuista, kentät sekä niiden yhteys standardeihin	6
2.1	Avattavat tiedot kuntien ostolaskuista, kentät sekä niiden yhteys standardeihin ..	6
2.2	Viittaukset muihin ohjeisiin ja standardeihin	7
2.3	Erityisesti seuraavat säädökset on syytä ottaa huomioon ostolaskudatan avaamisen yhteydessä	8
3	Tiliöinti	9
3.1	Kirjanpidon ohjeistus	9
3.2	Ostolaskun tiliöintiprosessi	9
4	Laki hankintayksiköiden ja elinkeinonharjoittajien sähköisestä laskutuksesta ...	10
4.1	Määrittelyjä	10
4.2	Kansallisessa laissa määritellään hankintayksikkö ja elinkeinonharjoittaja	11
4.3	Lain vaikutukset kuntasektorille	11
5	Tietosuojalainsäädännön ja julkisuuslain huomioiminen ostolaskudatan avaamisessa	13
5.1	Henkilötiedot ostolaskudatassa	13
5.2	Ostolaskut viranomaisen asiakirjoina	15
6	Digi- ja väestötietoviraston avoindata.fi ja yhteentoimivuusalusta	16
7	Ostolaskudatan avaamisen prosessi - kuinka avaan datan?	17
7.1	Muodosta kokonaiskuva päätöksenteon pohjaksi	17
7.2	Arvioi kustannukset	18
7.3	Tarvitaan päätös	18
7.4	Tämä ohje on minimi	19
7.5	Tietosuojan huomioiminen	19
7.6	Minne data avataan, missä muodossa ja kuinka usein?	20
7.7	Käyttöluvut eli lisenssit	21
8	Esimerkki: Kuvitteellisen Tyrskylän kunnan tiedot	22

Avattavat tiedot kuntien ostolaskuista, kentät sekä niiden yhteys standardeihin

HVA-Aura:

<https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/hyvinvointialueiden-ja-hyvinvointiyhtymien-talouksraportoinnin-kasikirja-hva-aura/>

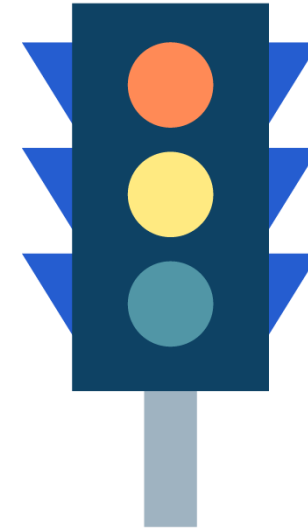
- Sähköisen laskun semanttinen malli
- Aura-käsikirja (kunnat ja ky:t):
 - <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/kuntien-ja-kuntayhtymien-automaattisen-talouksraportoinnin-kasikirja-aura/>
 - Valtiovarainministeriön asetus
 - Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto
- Palveluluokkien karkeistus
 - Valtiokonttori
 - Excel-taulukko ohjeen liitteenä
- Kuutiomalli: tili, palveluluokka ja sektori

Palveluluokituksen karkeistus, esimerkki

	PALVELU (KARKEA)	PALVELUN NUMERO	PALVELU
1101		1101	<i>Yleishallintopalvelut</i>
1102		1102	<i>Vaalien järjestäminen</i>
xxxx	<i>Lastensuojelu, lapsiperheiden ja perheoikeudelliset palvelut</i>	<i>PL21</i>	<i>Lastensuojelu, lapsiperheiden ja perheoikeudelliset palvelut summataso</i>
^ xxxx	Erittelemätön lastensuojelun sijaishuolto	2120	Erittelemätön lastensuojelun sijaishuolto
^ xxxx	Erittelemätön lastensuojelun sijaishuolto	2121	Lastensuojelun ammatillinen perhehoito
^ xxxx	Erittelemätön lastensuojelun sijaishuolto	2122	Lastensuojelun laitospalvelu
^ xxxx	Erittelemätön lastensuojelun sijaishuolto	2123	Lastensuojelun perhehoito
^ xxxx		2131	Lastensuojelun avohuolto
^ xxxx	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut	2180	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut
^ xxxx	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut	2181	Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus
^ xxxx	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut	2182	Lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö
^ xxxx	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut	2183	Kasvatus- ja perheneuvonta
^ xxxx	Erittelemättömät lapsiperheiden palvelut	2185	Ensi- ja turvakotipalvelu
^ xxxx		2191	Perheoikeudelliset palvelut
xxxxxx	<i>Ikäimisten palvelut</i>	<i>PL220-223</i>	<i>Ikäimisten palvelut summataso</i>
^ xxxxxx		2201	lääkkäiden laitospalvelu
^ xxxxxx		2211	lääkkäiden tehostettu palveluasuminen
^	Erittelemättömät ikääntyneiden palvelut	2230	Erittelemättömät ikääntyneiden palvelut

Mikä on ostolasku?

- Toimittajalta saatava lasku, joka kohdistuu hankittuun tuotteeseen, investointiin tai palveluun
- Hankinnassa noudatetaan hankintalakia tai kunnan omia pienhankintaohjeita
- Ostolasku ei siis ole esimerkiksi avustus tai palkkoihin kirjattava meno, ei myöskään vero- tai muut tilitykset

Avattavat kentät

Kuntaan liittyvät kentät

- Kuntanumero
- Kunnan tai kuntayhtymän nimi
- Kunnan y-tunnus

Ostolaskun tiedot

- Tositenumero
- Toimittajan nimi
- Toimittajan y-tunnus
- Toimittajan maakoodi
- Laskun summa ilman ALV
- Tositepäivämäärä
- Kirjanpidon tilinumero ja tilin nimi
- palveluluokka (huom. karkeistus)

”Vapaaehtoiset” kentät

- Kokonaissumma euroina
- VAT-tunnus
- ALV määrä euroina
- Kustannuspaikan nimi
- Hilma-tunnus

Esimerkki: Kuvitteellisen Tyrskylän kunnan tiedot

Kenttä	Esimerkki	EN 16931	Esitys- muoto	Lähde	Kommentti
Kuntanumero	000		Teksti (String)	https://koodis-tot.suomi.fi/code-scheme:registryCode=jhs:scheme-Code=kunta_1_2020_0101	Jos numero-muodossa, kone alkaa laskea; siksi tekstinä
Kunnan/ kuntayhtymän nimi	Tyrskylä	BT-44	Teksti (String)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
Kunnan Y-tunnus	0123456-7	BT-47	Teksti (String)		
Tositenumero	XXXXXXXX		Teksti (String)		ohjelmistokoh-tainen
Toimittajan nimi	Tyrskylän ruokapalvelu Oy	BT-27	Teksti (String)		
Toimittajan Y-tunnus	9876543-0	Jos löytyy BT-47 niin voiko käyttää tässä?	Teksti (String)	YTJ	

Toimittajan maakoodi	FI		Teksti (String)		
Laskun summa ilman ALV:tä	100	BT-109	Numero (Double)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
Tositapäivä- määrä	ppkkvvvv	BT-2	Pvm (Date)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
Tililuettelon mukainen tilinumero	4600		Teksti (String)	KOODISTOISSA	
Tilin nimi	Muu materi-aali		Teksti (String)	KOODISTOISSA	
Palveluluokka	3152		Teksti (String)	KOODISTOISSA, SUMMATTUNA YLÄ- TASOLLE TARVIT- TAESSA	
Kokonais- summa	124	BT-112	Numero (Double)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
VAT-tunnus	FI01234567	BT-48	Teksti (String)		Alv-numero muodostetaan Y-tunnuksesta 1234567-8 lisää-mällä sen al-kuun kaksikirjai-minen maatun-nus FI ja jättä-mällä tunnuks-esta väliviiva pois: FI12345678. (https://www.ytj.fi/index/alv-nu-mero.html)
ALV:n määrä	24	BT-117	Numero (Double)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
Kustannus-	XXXXXXXX		Teksti		

Lisätietoa Kuntaliiton nettisivuilta

Mitä tietosuojalaki ja julkisuuslaki sanovat ostolaskudatan avaamisesta?

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2021/2112-kuntien-ja-kuntayhtymien-ostolaskudatan-avaamisen-ohje>

Miksi ja miten Porvoo ja Lappeenranta avasivat ostolaskudataansa

- <https://www.kuntaliitto.fi/talous/kirjanpito-ja-tilinpaatos/kuntien-ja-kuntayhtymien-ostolaskut>

Miten käytännössä, Sari Pentikäinen (CGI Oy)?

Yhteystiedot:

- Marja-Liisa Ylitalo
- marja-liisa.ylitalo@kuntaliitto.fi
- Puh. 050 410 0054
- @LiisaMarjis

Elisa Kettunen, kehittämisspäälikkö
Kuntien digikehitystoimisto
Puh. 050 372 6789
Elisa.Kettunen@kuntaliitto.fi